

Gemeenteraad

Vergadering van 7 november 2023

Bedrijfsvoering - Organisatieadvies

2023_RAAD_00061 Programmabegroting 2024-2027 gemeente Steenwijkerland

Auteur

Johan van der Wal

Overlegd met

Vele collega's binnen de organisatie

Portefeuillehouder

M. Scheringa

Andere betrokken portefeuillehouders

J.H. Bats

B. Harmsma

T. Jongman

M. Smit

Samenvatting

Voor u ligt de programmabegroting 2024-2027: De leidraad voor de realisatie van onze gemeentelijke doelstellingen en ambities in het komende jaar en de jaren daarna. Het is de verdere uitwerking van 'Duurzaam Doorbouwen', het coalitieakkoord dat we vorig jaar hebben gesloten.

Inmiddels zijn we als college 1,5 jaar onderweg. In de tijd die sindsdien is verstreken zijn de opgaven, zoals we die in het coalitieakkoord hebben benoemd, niet veranderd. Sterker nog, de relevantie is in die korte tijd alleen maar toegenomen. De thema's, zoals de noodzaak om woningen te bouwen, te verduurzamen, de zorg om bestaanszekerheid voor inwoners, de leefbaarheid in onze kernen en wijken, het toekomstperspectief in het landelijk gebied zullen deze bestuursperiode actueel blijvende thema's zijn. Tegelijkertijd zien we een toename van onzekerheden in de wereld en onze samenleving, zoals de oorlog in Oekraïne, de nasleep van de coronapandemie en andere mondiale economische veranderingen. Onzekerheden die extra opgaven voor ons met zich mee brengen. Daarbovenop brengt de demissionaire status van het kabinet de nodige extra onzekerheden met zich mee.

Ondanks deze lastige en onzekere tijden blijven we ons inzetten om onze verantwoordelijkheid richting inwoners, ondernemers en de vele andere belanghebbenden waar te maken. Dat doen we vanuit de blik van de menselijke maat. De leefwereld van onze inwoners staat voorop wat we willen bereiken. We willen een gemeente zijn die naast onze inwoners staat en uitgaat van onderling vertrouwen. Dat is het uitgangspunt in ons handelen. Dat betekent dat we inwoners snel antwoord

geven, minder redeneren vanuit de regels, initiatieven vanuit de samenleving faciliteren en maatwerk leveren.

Rekening houdend met de vele onzekerheden, de beschikbare middelen en het behouden van een gezonde financiële positie hebben we in deze begroting een zorgvuldige afweging gemaakt in de behoeften binnen onze gemeente. Daarbij balen we er flink van dat we in deze begroting financiële tekorten moeten presenteren voor de jaren 2026 en 2027. Ondanks alle onzekerheden vertrouwen we er nog steeds op dat het Rijk gemeenten op enig moment financieel zal compenseren.

Inhoudelijk doen we in deze begroting voorstellen die zich richten op voldoende woningen, versterking van de werkgelegenheid, voldoende inkomen en een goede en veilige leefomgeving. Ons streven naar een duurzame en inclusieve samenleving staat centraal in deze begroting en de afwegingen die we daarbij hebben gemaakt. We hebben de ambitie om een aantrekkelijke woon- en werkomgeving te zijn, waarin duurzaamheid, sociale inclusie en economische groei hand in hand gaan. Een gemeente waar inwoners tevreden zijn met hun leven én zich gezond en veilig voelen. Die brede welvaart realiseren is onze droom. Dan gaat het niet alleen om voldoende inkomen, maar ook om een woning, gelijke kansen, goed onderwijs, een fijne en veilige woonomgeving.

We hebben u eerder toegezegd dat we in ons streven naar een brede welvaart in onze gemeente de werelddoelen voor duurzame ontwikkelingen een rol willen geven. Dat doen we stapsgewijs. De prioriteiten voortvloeiend uit onze bestuursprogramma's hebben we daarom in deze begroting een koppeling gegeven met de 17 Global Goals die er zijn. Het komende jaar gaan we volop aan de slag om deze doelen als inspiratiebron voor ons werk te laten zijn en ook onze bijdragen aan deze doelen verder zichtbaar te maken. Dat bijdragen aan deze werelddoelen doen we niet alleen, maar vooral samen met maatschappelijke organisaties, bedrijven, scholen en inwoners.

Beschrijving

Inleiding

Tijdens de raadsvergadering van 7 november 2023 wordt de Programmabegroting 2024-2027 door u behandeld. In voorliggende begroting treft u onze ambities, doelen, beoogd resultaten en concrete acties aan, incl. financiële vertaling.

Gewenst resultaat

Vaststellen van de 'Programmabegroting 2024-2027' en de 'Meerjaren Begroting Grondexploitatie 2023 e.v.'.

Argumenten

1.1 Zoals gebruikelijk treft u in de begroting de ambities, doelen, resultaten en concrete acties aan voor het komend begrotingsjaar (2024). Nieuw dit jaar is dat in deze begroting een koppeling is aangebracht met de 17 Global Goals die er zijn. Het komende jaar gaan we volop aan de slag om deze doelen als inspiratiebron voor ons werk te laten zijn en ook onze bijdragen aan deze doelen verder zichtbaar te maken. Dat bijdragen aan deze werelddoelen doen we niet alleen, maar vooral samen met maatschappelijke organisaties, bedrijven, scholen en inwoners. --> *Zie hoofdstuk 2 in de begroting.*

2.1 In 2024 stijgen de gemiddelde woonlasten voor eigenaren en gebruikers met gemiddeld 2,1%. Voor de OZB, de rioolheffing en de lijkbezorgingsrechten houden we in de begroting rekening met een stijging van 2,4%. Dit komt overeen met het inflatiepercentage dat we hanteren voor de uitgavenbudgetten. De stijging van de afvalstoffenheffing valt met 1,7% lager uit dan de andere

onderdelen doordat we een bedrag van € 514.000 kunnen onttrekken uit de egalisatievoorziening reiniging van € 514.000. --> *Zie paragraaf 4.1 in de begroting.*

3.1 Met het bestedingsplan is een krediet gemoeid van € 32.985.920. In de PPN 2023-2027 hielden we nog rekening met een totaalbedrag aan benodigd krediet van € 36.401.000. Het krediet valt lager uit als gevolg van de volgende wijzigingen:

Museum Steenwijk: De plannen voor de realisatie van het museum worden gewijzigd. De onderhandelingen over de beoogde locatie aan de Gasthuisstraat hebben niet het gewenste resultaat. De afgelopen jaren is met veel inzet en passie met partijen ingezet op het nieuwe museum. Energie en draagvlak willen we vasthouden door de Spijkervetstallen te ontwikkelen als museum voor onze collecties van Hildo Krop, het Stadsmuseum en het voormalige Kermis- en Circusmuseum. Parallel daaraan zetten we in op de ontwikkeling van de panden aan de Markt zuidzijde met bibliotheek, Galerie en werkplekken voor de museumorganisatie.

Fasering Fietsplan: Twee projecten in het kader van het Fietsplan zijn niet in de begroting opgenomen (fietsverbinding Giethoorn-Steenwijk en fietsverbinding Gasthuisstraat Steenwijk). De besluitvorming over deze projecten zal plaatsvinden bij de PPN 2024-2028.

Zonne-carport (De Waterwyck): We stellen voor om te investeren in een zonne-carport bij zwembad/sporthal De Waterwyck. Deze investering werkt budgettair neutraal uit, omdat het plaatsen van zonnepanelen leidt tot energiebesparing bij De Waterwyck. Dit staat ongeveer gelijk aan de kapitaallasten van de investering van € 400.000. Na realisatie worden de lagere energielasten in mindering gebracht op de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan De Waterwyck.

--> *Zie hoofdstuk 2 en paragraaf 3.5 in de begroting.*

4.1 Voor de investeringen die in 2024 op de planning staan in het kader van het uitvoeringsplan riolering vragen wij u een krediet van in totaal € 1.516.133 beschikbaar te stellen. Het krediet is bedoeld voor de volgende investeringen: vervangen rioolgemaal (€ 600.000), vervangen riolering (€ 583.633) en vervangen oeverconstructies (€ 332.500). --> *Zie paragraaf 4.1.8 in de begroting.*

5.1 Wij vragen u een krediet van € 627.500 beschikbaar te stellen voor vervangingsinvesteringen in bedrijfsmiddelen in 2024. Dit is een krediet dat we jaarlijks via de begroting aanvragen. --> *Zie bijlage 1 in de begroting.*

6.1 Jaarlijks bieden we de Meerjaren Begroting Grondexploitaties (MBG) aan als bijlage bij de Programmabegroting. In de MBG is de financiële stand van zaken van alle grondexploitaties in beeld gebracht. Enerzijds bieden we daarmee inzicht in het bouwprogramma, de financiën en risico's per individuele grondexploitatie. Anderzijds maken we daarmee ook inzichtelijk wat dat betekent op 'macroniveau' (voorheen 'het grondbedrijf'). --> *Zie Meerjaren Begroting Grondexploitaties 2023 e.v. die als aparte bijlage is toegevoegd.*

7.1 De Algemene Reserve vaste buffer bedraagt ultimo 2023 € 15.692.000. Dit bedrag is lager dan de gestelde norm van € 16.847.000 op basis van de huidige 'Nota Reserves en Voorzieningen 2017'. Voorstel is om deze reserve weer op niveau te brengen. Wij stellen voor om in 2024 een bedrag van € 1.115.000 te storten in de Algemene Reserve vaste buffer en dit bedrag ten laste te brengen van het begrotingssaldo 2024. --> *Zie paragraaf 3.8.1. in de begroting.*

NB Onlangs hebben wij de nieuwe 'Nota Reserves en Voorzieningen 2023' aan u aangeboden. De nieuwe nota moet eerst door u worden vastgesteld voordat we wijzigingen kunnen doorvoeren in de begroting. We zijn daarom uitgegaan van de bestaande normering voor de minimale hoogte van 'Algemene reserve vaste buffer' op basis van de 'Nota Reserves en Voorzieningen 2017'. Als we uit waren gegaan van de nieuwe normering - 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds plus de inkomsten uit de onroerende-zaakbelastingen (in plaats van 15%) - dan hadden we geen bedrag hoeven storten in de Algemene Reserve vaste buffer. Als de nieuwe Nota is vastgesteld zal de de begroting 2024 op dit punt worden gewijzigd. Het zou betekenen dat we dan een bedrag van € 5,6 miljoen moeten overhevelen van de Algemene Reserve vaste buffer naar de Algemene Reserve vrij besteedbaar. De totale reservepositie van de gemeente blijft dus ongewijzigd.

8.1 We stellen voor om in zowel 2024 als 2025 een bedrag van € 2.000.000 te storten in de 'Algemene reserve vrij besteedbaar' en deze bedragen te laste te brengen van de begrotingssaldi voor 2024 en 2025. Hiermee willen we onze reservepositie voor de nabije toekomst verbeteren. --> *Zie paragraaf 3.8.1 in de begroting.*

9.1 Jaarlijks nemen we het audit-programma op in de begroting voor de eerstvolgende jaarschijf, in dit geval is dat 2024. In voorgaande jaren gaven we daarbij aan dat met het vaststellen van de begroting de onderzoeksopdracht voor het eerstvolgend jaar wordt bekrachtigd. We willen dit voortaan explicieter maken en hebben daarom een besispunt toegevoegd. --> *Zie bijlage 3 in de begroting.*

Kanttelingen en risico's

In de begroting zijn de financiële risico's in beeld gebracht. Op basis van de in het risicoprofiel opgenomen risico's, die gekwantificeerd kunnen worden, bedraagt het totale risicobedrag afgerond € 9,5 miljoen. Na het hanteren van de bijbehorende wegingsfactoren ('de kans op optreden') bedraagt het risicoprofiel afgerond € 4,6 miljoen. Worden ook de PM-posten, de niet-gekwantificeerde risico's, bij de afweging betrokken dan schatten wij in over voldoende 'weerstandscapaciteit' (of buffers) te beschikken voor het geval zich financiële tegenvallers voordoen. Dat vertaalt zich in een score van 4,6 op het kengetal 'weerstandratio'. Deze score valt lager uit dan vorig jaar (toen een score van 5,3). De lagere score wordt voornamelijk veroorzaakt door een hoger risicoprofiel bijvoorbeeld vanwege het risico op een toename van het aantal inwoners met een hulpvraag als gevolg van de huidige macro-economische omstandigheden.

Duurzaamheid en social return

N.v.t.

Financiële toelichting

Hoofdstuk 3 in zijn geheel gewijd aan de financiële positie van onze gemeente. Het financieel meerjarenbeeld voor de periode 2024 tot en met 2027 is hieronder weergegeven.

bedragen x € 1.000				
Meerjarenbeeld	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo Perspectiefnota 2023-2027	1.658	1.943	- 5.171	- 8.872
Informatienota 27 juni 2023 (Meicirculaire 2023 en Buigbudget)	2.634	2.218	8	2.521
Raadsbesluiten tot en met de vergadering van 19 september 2023	- 541	- 541	- 541	- 541
Financiële ontwikkelingen na de PPN 2023-2027	- 1.226	- 1.094	- 1.044	- 1.206
Structurele doorwerking financiële mutaties Najaarsnota 2023	1.337	- 28	- 33	- 33
Wijzigingen bestedingsplan 2024-2027	54	257	237	209
Subtotaal	2.258	812	- 1.373	949
Saldo Programmabegroting 2024-2027	3.916	2.755	- 6.544	- 7.923
Storting in de Algemene Reserve - vaste buffer	- 1.155	-	-	-
Storting in de Algemene Reserve - vrij besteedbaar	- 2.000	- 2.000	-	-
Saldo Programmabegroting 2024-2027 (+ = positief saldo)	761	755	- 6.544	- 7.923

In de PPN 2024-2027 hebben we een financieel perspectief gepresenteerd dat grillig is, in 2024 en 2025 ruime overschotten en in 2026 en 2027 forse tekorten. Dit beeld zien we ook terug in voorliggende begroting. Steenwijkerland is daarin niet uniek, de meeste gemeenten zullen een vergelijkbaar beeld presenteren in de begroting voor 2024-2027. Net als wij volgen veel gemeenten het begrotingsadvies dat de VNG heeft uitgebracht. De VNG adviseert de nadelige financiële gevolgen van het kabinetsbeleid zichtbaar op te nemen in de meerjarenramingen 2026 en 2027. Daarnaast is het advies om, als de opbouw van de begroting dit toelaat, in een financiële toelichting onder het kopje 'Problematisch niet-taakgebonden kortingen rijk' een overzicht te geven van keuzes die in dit kader gemaakt of overwogen worden. In de PPN lieten we zien dat als het rijk gemeenten niet had

gekort (€ -3 miljard in 2026 en € -4,7 miljard in 2027), we een sluitend meerjarenperspectief hadden gepresenteerd. Dat geldt nog steeds. Zonder 'financieel' ravijn was voorliggende begroting sluitend geweest voor alle begrotingsjaren.

We vertrouwen erop dat het rijk op enig moment zal besluiten tot een substantieel bedrag aan structurele compensatie. De demissionaire status van het huidige kabinet maakt dat daar op korte termijn geen duidelijkheid over zal komen en we eerst de plannen van een nieuw te vormen kabinet moeten afwachten. Desondanks vinden we het verantwoord om nu geen maatregelen (zoals bezuinigen of het extra verhogen van de OZB) te treffen om het financieel probleem dat door het rijk is veroorzaakt zelf als gemeente op te lossen.

Communicatie en participatie

Nadat uw college heeft ingestemd met het aanbieden van de begroting aan de raad, brengen wij een persbericht uit.

Uitvoering en planning

De begroting wordt op 7 november in de raad behandeld en heeft betrekking op de periode 2024 tot en met 2027.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

1. De bestuursprogramma's vast te stellen zoals opgenomen in hoofdstuk 2.
2. De tarieven voor gemeentelijke belastingen en rechten vast te stellen overeenkomstig onderstaande voorstellen:
 - a. de onroerende-zaakbelastingen in 2024 te verhogen met 2,4% ten opzichte van 2023;
 - b. de afvalstoffenheffing in 2024 met 1,7% te verhogen ten opzichte van 2023 en het dekkingspercentage voor 2024 te bepalen op 74,7%;
 - c. de rioolheffing in 2024 met 2,4% verhogen ten opzichte van 2023 en het dekkingspercentage voor 2024 te bepalen op 78,6%;
 - d. de lijkbezorgingsrechten in 2024 met 2,4% te verhogen ten opzichte van 2023 en het dekkingspercentage voor 2024 te bepalen op 72,6%.
3. Een krediet van € 32.985.920 beschikbaar te stellen voor het bestedingsplan 2024-2027 zoals opgenomen in hoofdstuk 3.5.
4. Een krediet van € 1.516.133 beschikbaar te stellen voor het uitvoeringsplan riolering 2024 zoals opgenomen in paragraaf 4.1.8.
5. Een krediet van € 627.500 beschikbaar te stellen voor de in bijlage 1 vermelde vervangingsinvesteringen in 2024.
6. Op basis van de 'Meerjaren Begroting Grondexploitaties 2023 e.v.':
 - a. de grondexploitaties voor woningbouwprojecten en bedrijventerreinen die onderhanden zijn gewijzigd vast te stellen;

b. het college te machtigen, indien de markt- en economische omstandigheden daartoe aanleiding geven, tegen andere grondprijzen te verkopen dan opgenomen in de desbetreffende grondexploitaties onder de voorwaarde van een blijvend minimaal sluitende grondexploitatie.

7. Een bedrag van € 1.155.000 te storten in de 'Algemene reserve vaste buffer' en dit bedrag ten laste te brengen van het begrotingssaldo 2024.

8. In zowel 2024 als 2025 een bedrag van € 2.000.000 te storten in de 'Algemene reserve vrij besteedbaar' en deze bedragen ten laste te brengen van de begrotingssaldi voor 2024 en 2025.

9. Het audit-programma (jaarschijf 2024) vast te stellen zoals opgenomen in bijlage 3.